

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יב

עין משפט
גר מצוה

נמ"א מ"י פ"ג מהל'
מעשר הלכה ע סמג
עשין קלס :
ב ב מ"ו פ"ג מהל'
תורות הלכה יא
ופ"ד מהלכות שמיטה
בלבס יב סמג עשין
קלו טו"ש יד סימן
שלא ספיקו :

(ב) והלך לטות סדר בראשית והעלה זבכ כימה זיום וטל שני
כוכבים ממנו ומעיינות מתמעטין בחמה ימות החמה ופסקו הגשמים
ושינה סדר בראשית ותקדברו המעיינות וטעם : **יום שזול כימה**
עולה זיום - שבמרחקן עולה עקרב בחמלת היום וחמרו קסת נמלא
מלה עולה בסוף היום : **שינה עליהם** - תורה אור -
כו' לקמן פריך מאי שינה : **שינו**
דכתיב - שיהי אר"י שני לחדשים :
שני לדין - שגזרה גזירה עליהם
בחדשי שנתנו : **שני גרסיון בשלמה**
לרי יושע סיו דשינה - הלכה מול
כימה זיום ועל שינה לתגבורת
מעיינות : **וחמה המלך שפכה** - וחסם
חמה רוחמה היא כדכתיב "וחמהו
בערבו בו" : **חכמי ישראל מונין למבול**
כרי אליעזר - מונין שנת-ל' וכלית
עולם ושנת הדורות כרי' אליעזר
מונין מחשתי חמלת השנים ולא
משום דכתיב לה נחשתי נכרה
העולם אלא דתשרי ראש השנה לשנים
ובניסן נכרה העולם כדקתני : **ולקופה**
כרי יושע - כשמונין תקופת החמה
והלכנה מונין מינסן לומר שמניסן
נכרלו ובחמלת ליל רביעי שמטה
חמה בניסן לפיכך אין תקופת ניסן
שולטת אלא ב' רביעי היום לפי
שעולם יום ורביעי זין תקופת שנה
זו לתקופה שכנגדה לשנה הבאה וכן
מולדות הלכנה מונין מולד ניסן
ראשון ליל רביעי בחשמה שנות
וקר"ב חקיקס : **אף למבול** - כלומר
למנין שנת הדורות מתחילין מינסן
למנות ומבול באייר ירד (ג) זע"כ
לפ"ק חמ"ב בחמה ושא מלוא בראשון

סמדרין קת'
זכמי קיב'
[לפני ח.]
[יבמות ב:]
[שני]

* וכן אמרו בגמרא נכרה
בניסן טעמי מלך אר"י
בכר נחמה סנה טעמי
היום

מסערת פ"א
פ"ט תולין ז

[תוספתא פ"א
ע"כ ותוספתא
דמדות פ"ב
ע"כ]

ומתוך ששינו מעשיהם שינה הקב"ה עליהם
מעשה בראשית והעלה מול כימה זיום
ונמל שני כוכבים (ה) והביא מבול לעולם
בשלמה לרי' יושע היינו דכתיב שני' אלא
לרי"א מאי שני? * שני לדין, בשלמה לרבי
יושע היינו דשינה אלא לרי"א מאי שינה?
כדבר חסדא - דאמר רב חסדא * ברוחין
קלקלו וברוחין נידונו : **ברוחין קלקלו** -
בעבירה, וברוחין נידונו כתיב הכא * יישבו
המים וכתיב התם * וחמת המלך שפכה ת"ד
חכמי ישראל מונין למבול כרי' וליקופה
כרי' יהושע חכמי אומות העולם מונין אף
למבול כרי' יהושע : וליקופה : **תנא לירקות**
ולמעשרות ולגדים : לירקות מאי נידונו?
מעשר ירק היינו מעשרות? תנא דרבנן *
וקתני דאורייתא, וליהני דאורייתא ברישא?
* איירי דחביבא ליה אקדמה, ותנא דין
תנא דרבנן וכל שבין דאורייתא : **ליהני מעשר**
אגוד מעשר בהמה ואגוד מעשר דגן
וליהני ירק? חרי גווי ירק דתנן * ירק
הנאגד משיאגד, ושאינו נאגד משימלא
את הכלל : ת"ר * **ליקט ירק ערב ראש**
ודשנה עד שלא תבא השמש וחזר וליקט
משחבא

אלא לרבי אליעזר מאי שני - ואל"ג לרבי אליעזר בתשרי נכרה
העולם (ד) דהיינו דלענין השנים ראוי למנות ממנו לענין מנין
החדשים אין מונין ממנו לקרות מרחשון שני ולחדשים ניסן ראשון :
למבול כרבי אליעזר - אל"ג דכתיב לה לרבי יושע דכתיב
נכרה העולם מדמונין לתקופה כרבי
יהושע מ"מ מונין שנת נח ובריאת
עולם (ה) ושנת החמה מתשרי
משום דתשרי, ראש לשנים ולשמיטין
וליובולת : **ולירקות ולגדים** -
ומתניתין דלא קתני לגדים בהפסק'
לא מיידי כדפרש"י לעיל (דף ז' ג"ה)
בהפסקה) גבי ולעיתורים : **תנא**
דרבנן' מדתני לירקות יותר משאר כל
פירות משמע דכל שאר פירות מעשרין
לאורייתא וכן משמע ברש"י מסכת
מעשרות בירושלמי דר"ש כולה
מקרא מין מירקות ומסיק דמעשר
ירקות מדברייתא והכי איתא התם
עשר מעשר את כל תפוחי זרעך
כלל ופרט אין בכלל חלה מה שבפרט
אין לי חלה, תפוחי קטניות מנין ח"ל
וכל מעשר הארץ מורע הארץ לרבות
זרע שום וגרנני יבול שאני מרבה
זרע לוף העליון זרע כרשין זרע לפת
ולטון ושאר זרעווי גנה שאינם
נחללין? ח"ל מורע הארץ ולא כל זרע
הארץ, ח"ל ח"ל לרבות כל פירות
הארץ, יכול שאלו מרבה חרובי שיטה
ולמנוי וחרובי גדיה? ח"ל ח"ל ח"ל
העין ולא כל פרי העץ ירקות מנין
איסי בן עקיבא אומר המעשרות
לירקות מדברייתא והכי נמי איתא
בירושלמי בסוף חלה רבותיו שבגולה

היו מפרשין תרומות ומעשרות עד שברו הרובים ובעולם מאן אינון
הרובים תרגומיה ר' זעירא רב יהודה בשם שמאל חלה בחו"ל ותרומת
ח"ל אולב והולך וחל"כ מפרש רבי אבא בשם שמאל אומר לא חשו
אלא לגבן ותישין ויהי רבי אילא בשם שמאל אומר לא חשו אלא
לתרומה גדולה בלבד אבל לירקות אפילו לתרומה לא חשו דתני איסי
בן עקיבא המעשרות לירקות מדברייתא מכל הגי משמע דשאר כל
פירות לאורייתא אבל אי אפשר לומר כן דלקמן בפירקין (דף ס"ו)
אמרו מעשר חרובין ורבנן ובפרק כולד מצברין (נדרות דף לו) מעשר
ללף מדרבנן ובפרק אלו עוברין (פסחים דף מ"ד) מעשר חבלין
דרבנן ואפילו תאנים ורמונים ותמרים דכתיבי בקרא דארץ חמה
פפורין מן המעשרות דלא מחייב מדאורייתא אלא אגן ותירוש ויגן
כדאמרינן בפ' מעשר בהמה (בבב"ב דף נ"ג) חירוש ויגן

דאורייתא שאר מינים מדרבנן ובפרק העור והרוטב (חולין דף ק"ב ושם)
אחרייתא לא וממעט דבש חמרים ויין תפוחים וזרעין זילת (דף ג' ושם)
אפילו דרבנן לא בעייל והא דמשמע בסוף הערל (יבמות דף פ"ג ושם)
אל"ג דלעולם תרומת תאנים דרבנן מ"מ כעין דאורייתא חקון והא דתניא
בפרק אלו כן הלוקין (מכות דף י"ט) גבי כהן שעלמה בירו
דזילה של תרומה שאלה לוקה אחת וזר שאלה לוקה שתיים וכן הא דתני
במסכת פרה פ' לוחות שהימה וכו' (פ"א מ"ג) גבי
ומיהא לקיבור בין רשעים גמורים והא דאמרינן בפרק העורם כל הגי
לסימני בעלמא ונפקא מינה לתרומה דאורייתא אי נמי מכת מרדות
בלשון בני אדם והא דאמרינן בירושלמי ירקות מדברייתא היינו שאין להם
סוך מן הפסוק ואל"ג דבבב"ב כתיב בסוף פרשת
בחקותי ובספרי בפרשת עשר תעשר תניא זרע הארץ לרבות שום ושחלים
וגרנן תני מנין לרבות לירקות למעשרות ח"ל וכל
מעשר משום דלא משחמט שפיר מקרא לא חשיב ליה אסמכתא גמורה אי
נמי ברייתא דאיסי בן עקיבא פליגא :

איירי דכתיבא ליה חקדמה - ובפ"ק דפאה (משנה ה) תנן לענין פאה
האוג והחרובין מדאורייתא לא מחייבי בפאה אלא זיתים וגפנים
מילתא דרבנן אקדים אגן ותדונין ליתני זיתים וגפנים לבסוף
שקלן בסירוגין ובחמלע ו"ל דהתם כתיב לא אחא אלא לפרושי אלו
שליקטתן כחד הלכך לא חייש למחניהו על הסדר אל"ג
האחרון אחרון אין ליקטתו כולה הא כי כנו הראשון שלפניו
אפ"ה שייך דבבר שלקטתן כחד ותני לא זו אף זו :
אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן - כר"ש דלמר במתניתין
אחד בתשרי ראש השנה מעשר בהמה ומעשר דגן מעשר בהמה
ולפרושי מעשרות כגון מעשר ראשון ומעשר שני ומעשר עני
דמתני בריש חמ"ב מעשר בהמה ועוד קשיא דלי מהדר לאקשווי
אמאי תני מעשרות לשון רבים וליקרות משום מעשרות דהם
מדרבנן דליתני מעשר בהמה ועוד קשיא דלי מהדר לאקשווי
אמאי תני מעשרות לשון רבים וה"ה דהוא מני לאקשווי
אבל על חמ"ב מעשר דגן וישן תנוי בליקטת : **משימלא**
את הכלי - כפיפא קתני ואם איש ממלא את הכלי
משילקט כל לרבו : משחבא

לשנת פדר נכרשית ומחא וכו' יום שזול כימה שזקע זיום ומעיינות מתמעטין מחוס ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר בראשית והעלה זבכ כימה זיום וטל שני כוכבים ממנו ומעיינות מתמעטין בחמה ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר בראשית ותקדברו המעיינות וטעם : יום שזול כימה עולה זיום - שבמרחקן עולה עקרב בחמלת היום וחמרו קסת נמלא מלה עולה בסוף היום : שינה עליהם - תורה אור - כו' לקמן פריך מאי שינה : שינו דכתיב - שיהי אר"י שני לחדשים : שני לדין - שגזרה גזירה עליהם בחדשי שנתנו : שני גרסיון בשלמה לרי יושע סיו דשינה - הלכה מול כימה זיום ועל שינה לתגבורת מעיינות : וחמה המלך שפכה - וחסם חמה רוחמה היא כדכתיב "וחמהו בערבו בו" : חכמי ישראל מונין למבול כרי אליעזר - מונין שנת-ל' וכלית עולם ושנת הדורות כרי' אליעזר מונין מחשתי חמלת השנים ולא משום דכתיב לה נחשתי נכרה העולם אלא דתשרי ראש השנה לשנים ובניסן נכרה העולם כדקתני : ולקופה כרי יושע - כשמונין תקופת החמה והלכנה מונין מינסן לומר שמניסן נכרלו ובחמלת ליל רביעי שמטה חמה בניסן לפיכך אין תקופת ניסן שולטת אלא ב' רביעי היום לפי שעולם יום ורביעי זין תקופת שנה זו לתקופה שכנגדה לשנה הבאה וכן מולדות הלכנה מונין מולד ניסן ראשון ליל רביעי בחשמה שנות וקר"ב חקיקס : אף למבול - כלומר למנין שנת הדורות מתחילין מינסן למנות ומבול באייר ירד (ג) זע"כ לפ"ק חמ"ב בחמה ושא מלוא בראשון

רבינו הננאל

ואקשינן חוב בשלמא
לרי"א דאמר מ"מ ה'ג
העולם לזיוות מול כימה
שזקע זיום ועל ה
בליה ושניה הקב"ה
והעלה זיום במרח
היינו דאיכא שינוי
אלא לרי' יהושע במאי
שינה ותקנין שהוריר
עליהן נשמי רוחחין
מן השמים שלא כדרך
כל גרשמי' מכל שנא'
וישבו הימים פ"י נחו
מתחתיו : ת"ר חכמי
ישראל מונין למבול
והוא חשבון הלכנה
במשך כרבי אליעזר
דאמר בתשרי נכרה
העולם ולקופה כרי'
חשבון השמש כרבי
יהושע וחכמי אה"ע
מונין אף ללכנה מינסן
ב' יהושע וליקרות
פ"ד תנא מעשר ירק
הוא מדרבנן ופ"ד
ריה שלו תשרי וכ"ש
מעשר דגן (מעשר)
[ובבב"ב] ת"א
לירקות ולמעשרות
ולגדרים ואוקימנא דלא
קתני ירק אלא קתני
ולירקות משום דאת
תרי גווי ירק בחמרת
מעשר ירק כ"ד ת"ן
במעשרות פרק א'
ירק הנאגד משיאגד
פ"י מי שדרתו לאגד
אגודות משיאגד נפחה
מלאבתו והגה נחויב
במעשר ושאינו נאגד
משילקט את הכלי
ואיירי תנא ירקות
תנא מעשרות : ת"ר
ליקט ירק כ"י ערב ר"ה
עד שלא תבא השמש
וחזר וליקט נכ"ר י

ז"ל פ"ט מסקין

גליון השנים

נברא אלא לרי' מלי
שני עיני כר"ק מ"א
ח ב כשם תרגום' זולת
שם ולפני הומון שיאלו
ממריה ס"ב תשרי
חדש רלשון כי משתי
נכרה עולם ומשאלו
ישראל ממגריס ניסן הוא
ראש החדשים ע"כ איסי
מ"י פרכין ככא אלא
לרי' מלי שני פ"א מקורס
ס"ב תשרי רלשון לתש
ואפ"ר קרו למרחשון
שני לחדשים :

הגרות
הב"ח
(ה) נ"ב ויטל
שני כוכבים
משיכה והביא
(ב) רש"י בריש
במזרח והאריך
לשנת פדר נכרשית ומחא וכו' יום שזול כימה שזקע זיום ומעיינות מתמעטין מחוס ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר בראשית והעלה זבכ כימה זיום וטל שני כוכבים ממנו ומעיינות מתמעטין בחמה ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר בראשית ותקדברו המעיינות וטעם : יום שזול כימה עולה זיום - שבמרחקן עולה עקרב בחמלת היום וחמרו קסת נמלא מלה עולה בסוף היום : שינה עליהם - תורה אור - כו' לקמן פריך מאי שינה : שינו דכתיב - שיהי אר"י שני לחדשים : שני לדין - שגזרה גזירה עליהם בחדשי שנתנו : שני גרסיון בשלמה לרי יושע סיו דשינה - הלכה מול כימה זיום ועל שינה לתגבורת מעיינות : וחמה המלך שפכה - וחסם חמה רוחמה היא כדכתיב "וחמהו בערבו בו" : חכמי ישראל מונין למבול כרי אליעזר - מונין שנת-ל' וכלית עולם ושנת הדורות כרי' אליעזר מונין מחשתי חמלת השנים ולא משום דכתיב לה נחשתי נכרה העולם אלא דתשרי ראש השנה לשנים ובניסן נכרה העולם כדקתני : ולקופה כרי יושע - כשמונין תקופת החמה והלכנה מונין מינסן לומר שמניסן נכרלו ובחמלת ליל רביעי שמטה חמה בניסן לפיכך אין תקופת ניסן שולטת אלא ב' רביעי היום לפי שעולם יום ורביעי זין תקופת שנה זו לתקופה שכנגדה לשנה הבאה וכן מולדות הלכנה מונין מולד ניסן ראשון ליל רביעי בחשמה שנות וקר"ב חקיקס : אף למבול - כלומר למנין שנת הדורות מתחילין מינסן למנות ומבול באייר ירד (ג) זע"כ לפ"ק חמ"ב בחמה ושא מלוא בראשון

לשנת פדר נכרשית ומחא וכו' יום שזול כימה שזקע זיום ומעיינות מתמעטין מחוס ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר בראשית והעלה זבכ כימה זיום וטל שני כוכבים ממנו ומעיינות מתמעטין בחמה ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר בראשית ותקדברו המעיינות וטעם : יום שזול כימה עולה זיום - שבמרחקן עולה עקרב בחמלת היום וחמרו קסת נמלא מלה עולה בסוף היום : שינה עליהם - תורה אור - כו' לקמן פריך מאי שינה : שינו דכתיב - שיהי אר"י שני לחדשים : שני לדין - שגזרה גזירה עליהם בחדשי שנתנו : שני גרסיון בשלמה לרי יושע סיו דשינה - הלכה מול כימה זיום ועל שינה לתגבורת מעיינות : וחמה המלך שפכה - וחסם חמה רוחמה היא כדכתיב "וחמהו בערבו בו" : חכמי ישראל מונין למבול כרי אליעזר - מונין שנת-ל' וכלית עולם ושנת הדורות כרי' אליעזר מונין מחשתי חמלת השנים ולא משום דכתיב לה נחשתי נכרה העולם אלא דתשרי ראש השנה לשנים ובניסן נכרה העולם כדקתני : ולקופה כרי יושע - כשמונין תקופת החמה והלכנה מונין מינסן לומר שמניסן נכרלו ובחמלת ליל רביעי שמטה חמה בניסן לפיכך אין תקופת ניסן שולטת אלא ב' רביעי היום לפי שעולם יום ורביעי זין תקופת שנה זו לתקופה שכנגדה לשנה הבאה וכן מולדות הלכנה מונין מולד ניסן ראשון ליל רביעי בחשמה שנות וקר"ב חקיקס : אף למבול - כלומר למנין שנת הדורות מתחילין מינסן למנות ומבול באייר ירד (ג) זע"כ לפ"ק חמ"ב בחמה ושא מלוא בראשון